

PRACE OFIAROWANE

PROF. LESZKOWI KOLANKIEWICZOWI

KM Bednarski

ROMA 4to 2024

„Coś, co jest bardziej mną niż ja”

PRACE OFIAROWANE

PROF. LESZKOWI KOLANKIEWICZOWI

Redakcja

Marcin Bogucki, Agata Chałupnik, Zofia Dworakowska,

Zuzanna Kann-Skorupska, Agata Łuksza

Wrocław – Warszawa 2024

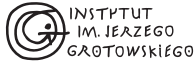
Recenzentka: Prof. Małgorzata Leyko, UŁ

Redakcja tomu: Monika Blige / Projekt typograficzny wnętrza książki: Barbara Kaczmarek / Korekta: Stanisława Treła / Indeks nazwisk: Monika Blige / Skład i łamanie: O!Studio Magdalena Kocińska

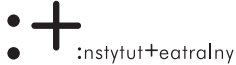
© Copyright for this edition 2024 by Instytut im. Jerzego Grotowskiego, Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, Uniwersytet Warszawski / © Copyright by authors

ISBN: 978-83-61835-35-6 / ISBN: 978-83-67682-45-9

Wydawcy: Instytut im. Jerzego Grotowskiego, Rynek-Ratusz 27, 50-101 Wrocław, grotowski-institute.pl / Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, ul. Jazdów 1, 00-467 Warszawa, instytut-teatralny.pl / Uniwersytet Warszawski, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa, uw.edu.pl

INSTYTUT
IM. JERZEGO
GROTOWSKIEGO

:instytut+eatralny

UNIwersytet
Warszawski

Publikacja finansowana przez Uniwersytet Warszawski

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2018–2024, nr projektu 11H 17 0144 85, tytuł projektu: „Odzy-skana awangarda. Polska i środkowoeuropejska awangarda teatralna”

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

SPIS TREŚCI

I. GROTOWSKI W GĄSZCZU NARRACJI

- 11 **Teo Spychalski** Tamta dekada. Reminiscencje
- 22 **Dariusz Kosiński** Czytając książkę, której nie było. O *Wędrowaniu za Teatrem Źródeł* Jerzego Grotowskiego w wyborze, układzie i opracowaniu Leszka Kolankiewicza
- 40 **Mirella Schino** Grotowski w Archiwum Odin Teatret. Przykład
- 55 **Marina Fabbri** Wieczna utopia. Grotowski, kontrkultura, teatr ubogi i *arte povera*
- 71 **Richard Gough** Ciała obce, ciała poszerzone. Lekcja anatomii doktora Dappertutto
-

II. ŚWIĘTY GOMBROWICZ

- 89 **Krzysztof Rutkowski** Trzydzieści sekund wieczności. O naszym (Leszka i moim) odkryciu w drodze do Wrocławia
- 104 **Tadeusz Lubelski** Lekkość grozy, czyli Żuławski pokazuje Gombrowicza
- 117 **Jacek Sieradzki** „Młodości wiecznie naga” – żegnaj...? Pół wieku *Operetki* Gombrowicza w polskim teatrze
- 130 **Paweł Rodak** Bartleby Artaud, Gombrowicz, czyli problemy z tekstem
- 146 **Krzysztof Czyżewski** Pieśń krzyku
-

III. KU ANTROPOLOGII WIDOWISK

- 151 **Pierre Guicheney** Tak jak ty
- 155 **Jacek Jan Pawlik SVD** Z Victorem W. Turnerem do źródeł *communitas*
- 167 **Mirosław Kocur** Performowanie rdzenności na Nowej Gwinei
- 184 **Jerzy S. Wasilewski** Trans i trick – szamańskie enigmy, transgresje i transcendencje
-

IV. SPOJRZENIE Z BLISKA I Z ODDALI

- 201 **Piotr Morawski** Ustanawianie wiedzy: historia, nauka, sztuka
- 210 **Tomasz Rakowski** Dwudziestoczworogodzinny esej performatywny pisany pod wpływem całkiem niezłej kawy i lepiej lub gorzej działających preparatów magnezu
- 227 **Zofia Dworakowska** Maurepas. Performans
- 245 **Grzegorz Godlewski** Całość przechowana. Świat praktyk tradycyjnych jako alternatywa kulturowa
-

V. SAMBA Z BOGAMI

- 257 **Zuzanna Kann-Skorupska** „Dziesięć tysięcy istnień wstecz”, czyli podróż do snu świata Indii
- 273 **Dorota Sajewska** Czas ciała – splątanie naszych egzystencji
- 291 **James Słowiak** Pieśni oświecenia i zjednoczenia. Badanie performatywne tradycyjnych pieśni szejkersów realizowane przez New World Performance Lab
-
- 309 **Wacław Sobaszek** [jeden dzień]
-

VI. OKRUCHY DLA UMARŁYCH

- 313 **Katarzyna Przyłuska-Urbanowicz** *Eks-stasis*. Spotkania z umarłymi
- 327 **Elżbieta Wichrowska** Paryż, trup polski i tysiące twarzy la Morgue...
- 343 **Agata Łuksza** Nie do pomyslenia. Czarny wampir w Saint-Domingue
- 359 **Grzegorz Ziółkowski** Naga prawda – wygrzebana z ziemi. Performowanie świadectw w *Tierra* i *La verdad* Reginy José Galindo
-

VII. NA DRODZE DO KULTURY CZYNNEJ

- 379 **Ian Watson** Po Grotowskim – dwa przykłady teatru angażującego społeczność
- 393 **Jana Pilátová** Żyrafy i dżdżownice
- 409 **Ewelina Godlewska-Byliniak** Niepełnosprawna Syrena
-

VIII. WIELKI MAŁY WÓZ

- 427 **Dobrochna Ratajczakowa** Od jarmarcznego performansu do gatunków popularnego repertuaru
- 438 **Marek Prejs** Scena sukcesywna czy symultaniczna? Dramat i teatr w dawnej Polsce
- 449 **Igor Piotrowski** W Widawie, czyli gdzie. Ostatnia część tryptyku Mikołaja Grabowskiego według Jędrzeja Kitowicza (2010)
- 464 **Małgorzata Dziewulska** Teatr malarzy Cricot
- 478 **Michał Masłowski** Manekiny – od Norwida do Schulza i Kantora. Zapowiedź, implikacje, przekształcenia
- 494 **Tadeusz Kornaś** Studenckie debiuty Helmuta Kajzara
- 514 **Jadwiga Rodowicz-Czechowska** Pisać o Gardzienicach długo nie chciałam
- 531 **Dorota Sosnowska** Anioły i Dziady
-

IX. PRÓBY, TYLKO PRÓBY

- 551 **Wojciech Dudzik** Szafa, czyli pieśń ujdzie cało. Esej do napisania
- 567 **Agata Chałupnik** *Tango en la universidad.* (Carriego – Borges – Rovira – Pugliese)
- 581 **Iwona Kurz** *Tár/Tár.* W gabinecie krzywych luster
- 595 **Marcin Bogucki** Przekraczanie progu. O *Czterech ostatnich pieśniach* Richarda Straussa
-

612 **Jacek Dobrowolski** Miecz

X. W DRODZE DO GRECJI

615 **Włodzimierz Lengauer** *Ordo ab chao*

628 **Paweł Majewski** O tym, co Penteus zobaczył po drugiej stronie lustra

640 **Krzysztof Bielawski** Oczy szeroko zamknięte – glossa

EPILOG

657 **Eugenio Barba** Szalony osioł. O przyszłych teatrach i laboratoriach

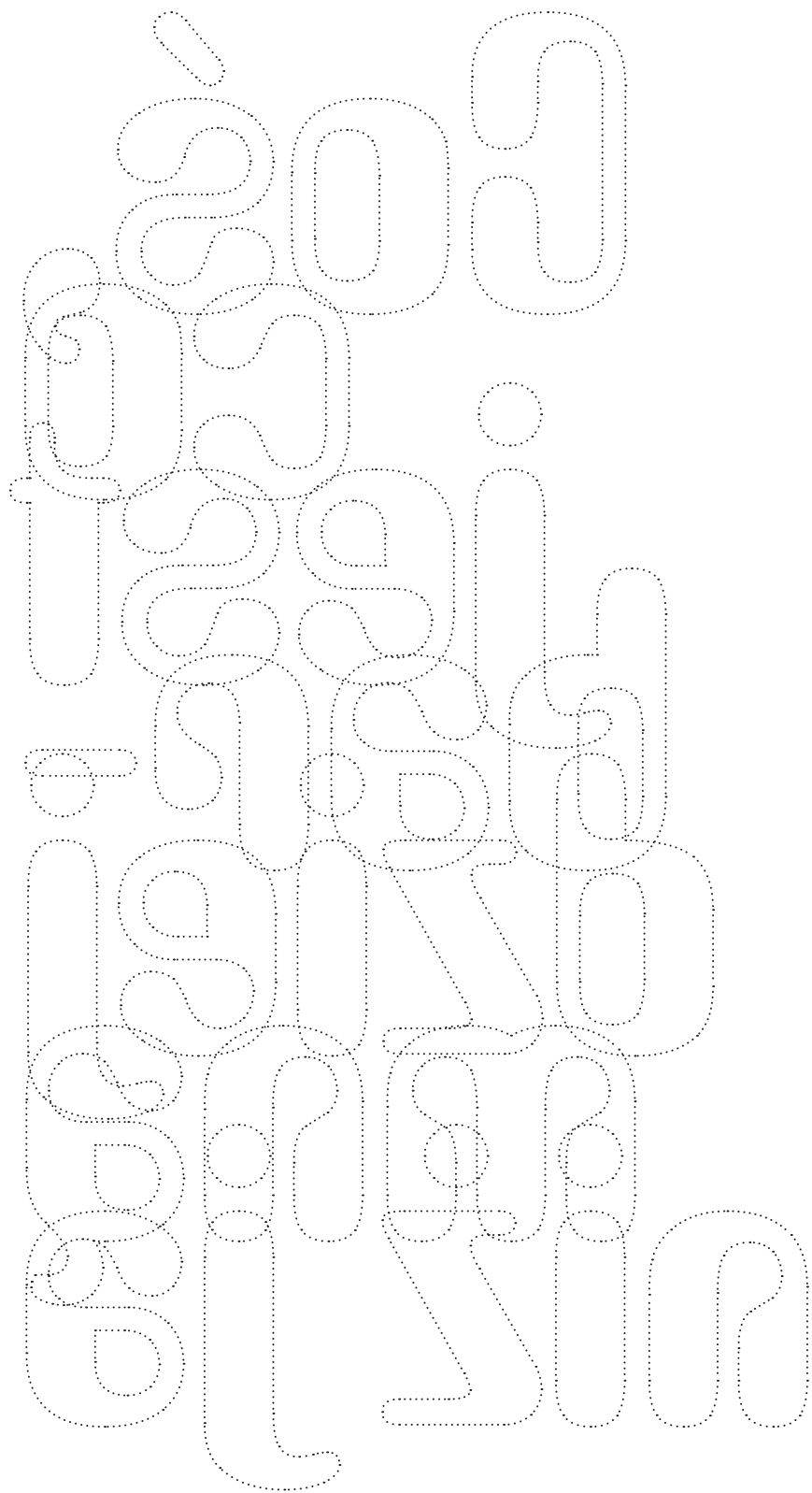
664 Bibliografia prac Leszka Kolankiewicza

682 Indeks nazwisk

Boś

I. GROTOWSKI W GĄSZCZU NARRACJI

Wielki
kawałek
niezły
jako

Teo Spychalski

TAMTA DEKADA

REMINISCENCJE¹

All idealisation makes life poorer.
Joseph Conrad

LATA SIEDEMDZIESIĄTE w Teatrze Laboratorium i wokół to było barwne dziesięciolecie, zmienne, ruchliwe. Dekadę tę wypełniały jakaś sakralno-pogańska treść, międzyludzkie aspiracje i pragnienia. Pragnienia, które były jak nowo rozbudzone libido, w szerokim, egzystencjalnym sensie – choć i w tym węższym trochę też – takie czasy. Wszystko to działo się w jakimś stopniu w zgodzie z duchem epoki, ale również, przewrotnie, przeciw niej.

Wcześniej w teatrze swym Jerzy Grotowski poszedł wąską ścieżką i ze wszech miar miał w tym swoją rację. Była ona wąska, zwarta, by nie rzecz ściśnięta, a to po to, by materia, która w niej płynęła, mogła wystrzelić jak najdalej, w rzeczywistość nieznaną, a może nawet nigdy nietknięte tereny w teatrze. I rzeczywistość tak się stało. Zostało to dokonane realnie przez Ryszarda Cieślaka, wraz z otaczającymi go aktorami w *Księżu Niezłomnym*. Potem też, choć już inaczej, w *Apocalypsis cum figuris*, a wcześniej, jeszcze inaczej, w *Akropolis*. Te trzy dzieła teatralne należały do innej sfery ludzkiego działania i czynu. Do tego było trzeba wielkiej dyscypliny w codziennej pracy, a w samym działaniu fizycznym aktorów niesamowitej precyzji.

¹ Tekst jest zmienioną wersją wystąpienia *Traverser les années 70 avec Grotowski*, wygłoszonego przez autora podczas konferencji na temat kultury czynnej w Rio de Janeiro w 2019 roku.